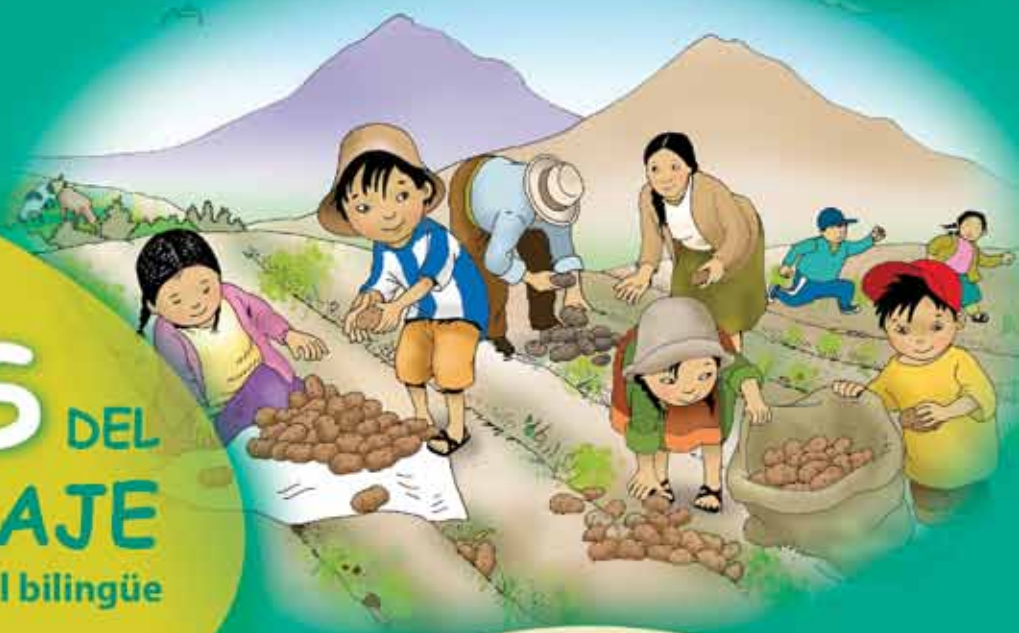

2
Fascículo

Nivel: inicial

RUTAS DEL APRENDIZAJE

En educación intercultural bilingüe

QUECHUA COLLAO

3, 4, 5 Watayuq
qhichwa qullaw
wawakuna
yachanankupaq

DOCUMENTO DE TRABAJO

Movilización
nacional por la
mejora de los
aprendizajes

PERÚ

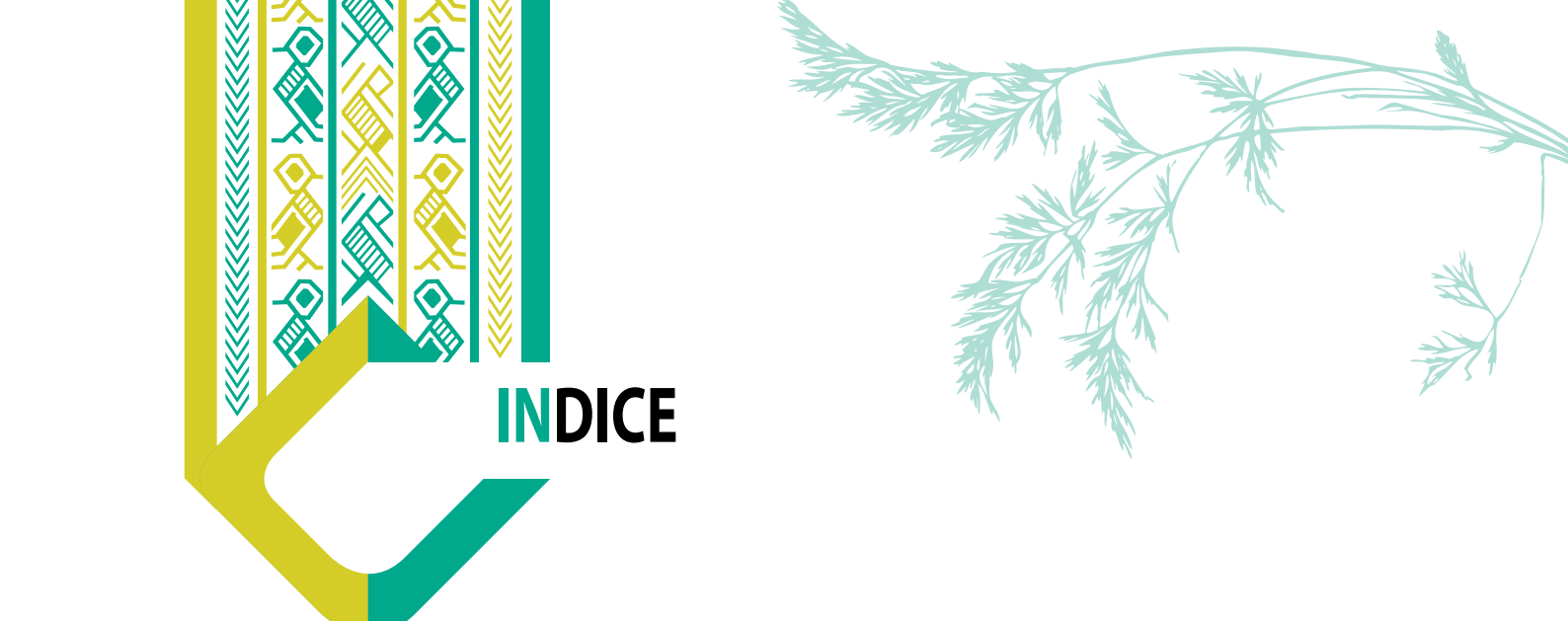
Ministerio
de Educación

Viceministerio
de Gestión Pedagógica

Dirección
General de Educación,
Intercultural, Bilingüe y Rural

PROGRESO
PARA TODOS

INDICE

Yachachiq masillay	3
1. Antimanta wawakuna	5
2. Calendario comunal nisqa	7
3. Ayllupa kawsaynin: “papa hasp’iy”	11
1- Papa hasp’iypi yanapakusunchik	12
2- Papa mamaman qillqasunchik	16
3- Papata waqaychananchikpaq akllasunchik	20
4- Wathiyata rurasunchik	24
5- Papa hasp’iypi yanapakusqanchikmanta rimarisunchik	29

Yachachiq masillay

3, 4, 5 watayuq wawanchikkuna Educación primaria nisqaman chayanankupaq allinta yuyayninkuta, rimayninkuta, yachayninkuta pukllaspa, takispa, tususpa ima qispichinanku.

Wawanchikkunaqa kawsayninkupi, siminkupi ima allinta rimanku, munasqankuta mañakunku, pukllankupas. Chay raykun siminkupi, paykunawan rimananchik, kawsayninkumantapacha yachaykunata uqarispa allin runa kanankupaq hinallataq allin kawsayta aypanankupaq yachachinanchik.

Kay qillqa mayt'uqa llamk'aykunata haywarisunki chayman hina qampas, calendario comunal nisqa aylluykiman hina, wawakunaq munasqanman hina llamk'anaykipaq.

¡Qanpas munaychata llamk'allawaqmi!.

1.

ANTIMANTA WAWAKUNA

¿Antimanta wawakunari imaynan kanku?

- Wawakunaqa, ima ruraykunatapas qhawachkallanku, chay raykun qhawaspalla yachanku
- Wasinkumanta imaymana yachaykunata apamunku, chay yachaykunatan yachay wasipi allinta qispichinanchik.
- Yanapakuytan yachanku, ayllunkuman hina allin kawsaypi tiyanku.
- Llaqtankupa kawsayninkupi yachaykunata, chaskispa yachanku, hinallataq huk llaqtakunaq yachayninkutapas yachanku.
- Iskay simipi rimanku, runa simipi hinallataq castilla simipipas, chay simikunapin munasqankuta rimanku hinallataq hukuna munasqankutapas yachanku.

¿Imaynatam antimanta wawakuna yachanku?

- Paykunaqa qhawaspa, takispa, pukllaspa, ruraspa, yanapakuspa, tapupakuspa ima yachanku.
- Tayta mamankuwan, kuraqninkuwan, sullk'ankuwan, pacha mamawan rimaspa, pukllaspa ima yachanku.
- Ayllunpa imaymana ruraykunapi, imaymana yachaykunata kawasayninkumanhina yachanku.
- Pukllaspa, pukllayqa allinpuni wawakunapaqqa, pukllaspan imaymanata yachanku, imaymana ruraykunata yachapayanku, kawasayninkutapas astawan riqsipayanku.

¿Imakumatam yachay wasipi llamk'ananchikpaq yachananchik?

- Wawakunaq kawsayninkuta, rimayninkuta ima riqsiyta
- Ayllupa allin ruraykunata, hinallataq sasachakuykunata.
- Pacha mamanchikpa kawsayninkunata.
- Calendario comunal nisqapi ruraykunata, kawsaykunata ima.
- Tayta mamakunaq mañakuyninkuta.
- Wawakunaq munasqankuta.

2.

CALENDARIO COMUNAL NISQA

Kay calendario comunal nisqapin paray ukhu, ch'akiy ukhu pachakunapi imaymana llamk'aykuna, yachaykuna kachkan, chaymanhina anti runaqa kawsayninta qhawarin. Kaypin chakrata, uywata, imaymana t'ikakunata uywanchik, paykunapas ñuqanchikta uywawanchik, hinallatqmi takinchik, tusunchik, yachanchik ima.

Kay Calendario comunal nisqa rurananchispaqqa tayta mamakunawan, hinallataq yachaqkunawan yanapachikunanchik, paykunan allinta yachanku. Chayqa, yachay wasipi kay kawsaykunata, yachaykunata uqarispa allin kawsay kananpaq qispichinanchik.

Kay calendario comunal nisqaqa kayhinatan yanapakun:

- Yachay wasi llamk'anapaq pacha qhawariyta
- Llaqtakunapa yachayninta qispichin.
- Yachay wasipi, pacha mamawan hinallataq runakunawan allin kawsayta.
- Yachay wasikunawan, ayllukunawan ima allin kawsaypi, llamk'ayta.
- Yachay wasipi wawakunawan sumaq llamk'ayta.

¿Imakunatan calendario comunal nisqa rurananchikpaq qhawarinanchik?

- Paray ukhupi hinallataq ch'akiy ukhupi rurakuykunata.
- T'ikakunapi, uywakunapi, unupi, hanaqpachapi sananpankunamanta.
- Haywakuykunamanta.
- Musquykunamanta.
- Chakrapi llamk'aykunamanta.
- Raymikunamanta.
- Mikhuykunamanta.
- Tusuykunamanta.
- Killamanta, intimanta.
- Paramanta, phuyumanta, chikchimanta.
- Pukllaykunamanta.

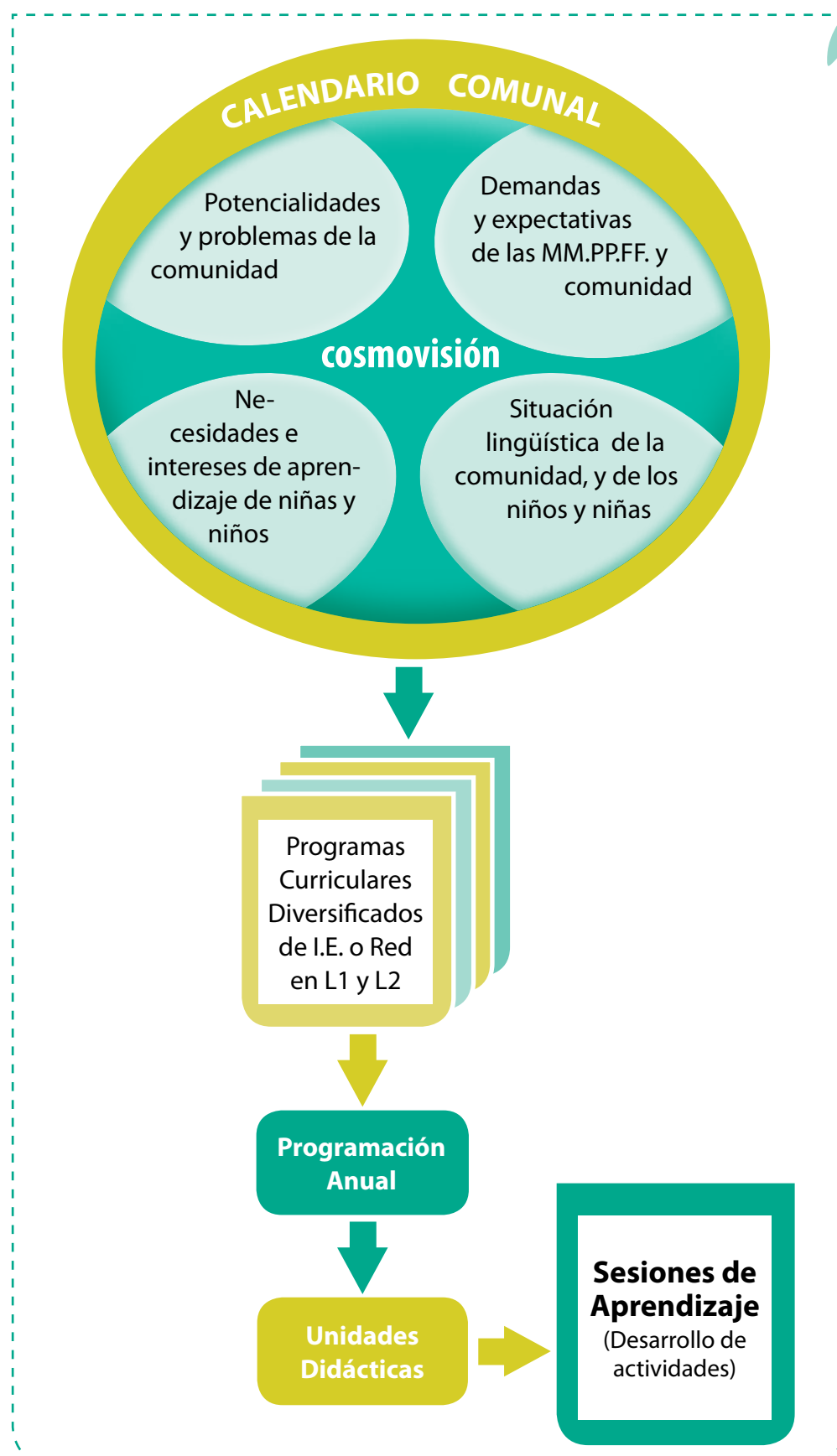
¿Imaynatataq yachay wasipi wawakunawan llamk'arisunchik?

Wawakunawan llamk'ananchispaqqa allintan qhawarinanchik, allchapakunanchik ima, chayqa allintan yachaykunatapas qatipasunchik. Llamk'aykunataqa tayta mamakunawan rurasunchikmanmi, ayllupi umalliqkunawanpas chaykunapaqqa kaykunatan rurasunman:

- Wawakunawan, tayta mamakunawan kуска chakrapi yanapakuyta
- Yachay wasipi, wawakunawan tayta mamakunawan chakra rurayta.
- Material educativo nisqata tayta mamakunawan, wawakunawan ayllupi kawsayninkunawan rurayta
- Yachachiq yachay wasipi yachayninkunata wawakunaman riqsichiya.
- Pacha mamapi sananpankuna ñawinchayta; t'ikakunapi, unupi, hanaqpachapi, uywakunapi, phuyupi, parapi, wayrapi, uywakunaq waqyninpi, p'achakunapi, mikhunakunapi ima.

Concreción curricular

3.

AYLLUPA KAWSAYNIN: "PAPA HASP'IY"

Papa hasp'iyyqa, yaqa abril, mayo, junio killakaman rurakun, kay llamk'aykunaqa sapanka ayllukunaq kawsayninman hina rurakun. Chayqa, ñuqanchikpas hinatan yachay wasinchikkunapi wawanchikkunawan llamk'arisunman. Kay ruraykunapin imaymanata wawakuna yachanku.

Nº	LLAMK'AYKUNA	YACHAY TAQUIPI ASWAN YACHAYKUNA
1	Papa hasp'iypi yanapakusunchik	Personal Social nisqa
2	Papa mamaman qillqasunchik	Comunicación escrita nisqa
3	Papata waqaychananchikpaq akllasunchik	Matemáticas nisqa
4	Wathiyata rurasunchik	Ciencia y Ambiente nisqa
5	Papa hasp'iypi yanapakusqanchikmanta rimarisunchik	Comunicación oral nisqa

Nº 1 LLAMK'AY :

"PAPA HASP'IYPI YANAPAKUSUNCHIK"

Kay llamk'ayqa allinmi wawakunapaq, chaypin imaymana yachaykunata yachanku; papa hasp'iyta, wathiya rurayta, papa akllayta, papa wachaychaymanta ima.

Yachay/Atina	Yachay /Atina qatipanapaq		
	3 wata	4 wata	5 wata
Ayllunpa hina- llataq wasinpa rurayninkuna- pi yanapakun.	Papa hasp'iy qallarinaq pacha mamaman haywakuyta qhawan.	Papa hasp'iy qallarinaq pacha mamaman haywakuyta qhawan.	Papa hasp'iy qallarinaq pacha mamaman haywakuypi allinta uyarin.
	Hasp'isqa papakunata huñuspa yanapakun.	Hasp'isqa papakunata huñuspa yanapakun.	Papata hasp'ispa yanapakun.
Runa kaynin	Llaqtanpa kawsayninkunta, yachayninkunata ima chaninchan..		

Ruranapaq wakichikuy

- Chakrayuqkunata papa hasp'iypi yanapakunanchispaq mink'akamusunchik.
- Wawakunawan chakraman purinanchikpaq rimanakusuchik.
- Pachata chakrapi yanapakunanchikpaq qhawarikusunchik
- Wasinkumanta rawk'anankunata apamunankupaq wawakunaman mañasunchik.

Ruranapiña llamk'ay

- Wawakunawan tapuykunata ruraspa rimarisunchik:
¿Chakrata riqsinkichik? ¿Chaqraykichik kanchu? ¿Imakunataq chakrapiri rurakun? ¿Chakraman yanapakuq risunmanchu?

Imaynatas purisunchik, ima pachakaman chakrapi kasunchik, chaykunamanta wawakunawan yuyarisunchik.

- Chakraman purispa, Pacha Mamaq sanapankunata ñawinchasunchik.

¿Imaynataq chakrapa yurankuna kachkan? ¿Imarayku?
¿Imatataq willakamuchkanku? ¿Imaraykutaq yuraq unanchata chakrapi churanku? ¿Imaraykutaq chakrapi q'unyachinku?
¿Imatataq willakamuchkanku?

- Chakraman chayaspa, chakrayuqkunata napaykuspa tapurisunchik:

¿Ima killapin tarpuranki? ¿Imaynatataq chakraykita uywarqanki? ¿Imakunataq chakraykiman sumaq wiñananpaq haywarqanki?.

- Papa hasp'iy qallarinchikpaq Pacha Mamaman chaqrayuqkunawan kуска haywarikusunchik.

- Chakrayuqmanta wachuta hasp'inanchikpaq chaskikusunchik.

Runa kaynin:

Llaqtanpa kawsayninta, yachayninkunatawan chaninchan.

**Yachaykuna
qhawarinapaq:**

Papa hasp'iypi
yanapakun.

- Imaynatas chakrayuqkuna hasp'iya qallarinku hinaman, wawakunawan kуска rawk'anakunata hap'ispa, papa hasp'iya qallarisunchik. 5 watayuq wawakunaqa papata hasp'inqaku, 3, 4 watayuq wawakunataq yanapakunqaku.

- Hasp'iya tukuspataq , chakrayuqta añanchayninchikta haywarikusunchik, hinallataq papa hasp'iypi yanapakusqanchikmanta , chakrayuqpa munayninta papapi chaskikusunchik.
- Samarispa, quqawinchikta mikhusunchik
- Chakrayuqkunaman añayninchikta haywarispa, papanchikta q'ipirikuspa yachay wasinchikman kutiripusunchik.
- Yachay wasipi chakraman purisqanchikmanta rimarisunchik.
¿Maytam purirqanchik? ¿imatan rurarqanchik? ¿imaraykutaq Pacha Mamanchikman haywakurqanchik?
- Chakrapi yanapakusqankumanta: 3. watayuq wawakuna siq'inqaku; 4,5 watayuq wawakunataq siq'inqaku chaymanta atisqankuman hina qillqanqaku.

Rurayta tukuspaña

Wasinkupi tayta mamankuman ayllunkuman ima chakrapi yanapakusqankumanta willakunqaku.

Papa hasp'iy yanapakuypi, yachaykunata qhawarispa

¿Ima yachaykunatan qhawarisunchik?		¿Imaynatataq qhawarisunchik?	
Yachay/ Atina	Yachay/ Atina qatipanapaq	Tapuykuna	Qhawaykuna
Ayllunpa hinallataq wasinpa rurayninkunapi yanapakun.	Papa hasp'iy qallarinaapaq Pacha Mamaman haywakuyta allinta uyarin. Papata hasp'ispa yanapakun.		Chakrapi qhawarinchik sichus wawakuna: - Napaykunku - Ripunankupaq willakunku - Chakrayuqman tapuykunata ruranku: ¿Ima pachapin tarpurqanki? ¿Imaynatataq chakraykita uywarqanki? ¿Imakunatatataq ruraraqanki chakrayki sumaq kananapaq? - Papa hasp'iypi yanapakun.

Yachay/Atina	Yachay /Atina qatipanapaq		
	3 wata	4 wata	5 wata
Munasqanta, rurasqanta ima siminpi willakun.	Rurasqanmanta atisqanmanhina tapuykunata kutichin. Rurasqanmanhina willakun.	Tapuykunata kutichispa riman Ayllunpi ruraykunata ruraspa willakun	Tukuy runakunawan riman. Ayllunpi ruraykunata ruraspa (ñawpaq rurasqata, qhipa rurasqata willakun)
Tukuy qillqaykunata atisqanmanhina qillqan.	Pimanmi qillqanqa chayta nin. Atisqanmanhina papaman qillqanqa.	Imatan, pimantaq qillqanqa chayta willakun. Papaman imatas niyta munan chayta yachachiqninman qillqananpaq nin.	Imatan, piman, hinallataq imapaq qillqanqa chaymanta nin. Huñupi, papaman qillqaykunata, yachachiqninwan qillqachin.
Runa kaynin	Llaqtanpa kawsayninkunta, yachayninkunata ima chaninchan.		

Ruranapaq wakichikuy

- Yachay wasipi llamk'ananchikpaq materialkunata qhawarikusunchik (rapi, qillqana, siq'ina, k'askachina).
- Yachay wasiman hamunanpaq tayta mamata mink'arikusunchik, Imaynatas papaman rimarinku chaymanta willawananchikpaq.
- Llamk'ananchikpaq pachata qhawarikusunchik.

Ruranapiña llamk'ay

- Wawakunawan rimarisunchik:
¿Qamkuna papa mamaman rimariyta uyarirqankichikchu?
¿Ima nispataq papa mamawanri rimanku? ¿Ñuqanchikpaq imataq papa mamari? ¿Imatataq quwanchik? ¿Papa mamanchikman qillqasunmanchu? ¿Pitaq papa mamaman rimaytari yachachiwasunman?
- Mama, utaq tayta chayarqamuqtiin sumaqta chaskisunchik, ñawpaq p'unchaypi rurasqanchikta willasunchik.
- Muyuchapi churakuspa tayta mamaman, papa mamamanta rimasqankuta uyarisunchik wawakuna tapuykunatapas rurallankumanmi.

- Chaymanta, uyarisqanchikta wawakunawan rapipi qillqasunchik

Qillqananchikpaqtaq tapuykunata ruraspa yanapakusunchik:

¿Pimanmi qillqasunchik? ¿Imakunatatataq papa mamaman nisunman? ¿Imaraykutaq papa mamaman qillqasunman?

Kayhinata qillqasunman.

Atinakunapa qhawariynin.

Imatan, piman, hinallataq imapaq qillqanqa chaymanta riman.

Papa mamaman rimarisunchik (siq'iy)

Papa mamallay qammi kanki uywaqniyku, qanmi yarqayniykuta saqsachiwankiku.

Pacha Mamaq sunqunpi wiñanki, wiñanaykipaq parata mañakusaqku, muñawan allchasaykiku, ichhuwantaq p'istusaykiku. Hinallan mirakunki kawsakunki ima kay wawaykikunata uywawanaykikupa.

Atinakunapa qhawariynin.

Huñupi papaman qillqaykunata, yachachiqninwan qillqachin.

Atinakunapa qhawariynin:

Imata, piman, imapaq qillqaykunata qillqan chaymanta riman.

- Qillqayta tukuspataq, wawakunawan kuska ñawinchasunchik.

Tapusunchik:

¿Pikunamanmi qillqarqanchik? ¿imakunatatataq nirqanchik? ¿imapaqtaq qillqarqanchik?

- Wawakunawan, tapuykunata ruraspa rimasunchik:
¿Huk runakuna qillqasqanchikta qhawanankupaq, ñawinchanankupaq ima, maypitaq churasunman?
- Hinaqa llamk'asqanchikta llapanku ñawinchanankupaq pirqapi k'askachisunchik.

Rurayta tukuspaña

- Wasinkupi, tayta mamankuman, kuraqninkunaman ima, llapa ayllunkunaman yachay wasipi rurasqankuta willanqaku.
- Huk runakunta qillqasqanchikta qhawanankupaq mink'akamusunchik.

Papa maman qillqasqanchikta qatipanaspa

¿Ima yachaykunatam qhawarisunchik?		¿Imaynatam qhawasunchik?	
Yachay/Atina	Yachay/Atina qatipanapaq	Tapuykuna	Qhawarinapaq
Tukuy qillqaykunata atisqanmanhina qillqan.	Imatan, piman, imapaq qillqanqa chaymanta nin.	¿Pimanmi qillqasunchik? ¿Imakunatatapaq papa mamaman nisunman? ¿Imaraykutaq papa mamaman qillqasunman?	
	Huñupi, papaman qillqaykunata, yachachiqninwan qillqachin..	¿Pitaq papa mamaman wiñayta yanapan? ¿Maypitaq wiñan? ¿Imatatapaq papa mama quwan-chik? ¿Maypitaq waqaychanchik? ¿Imawantapaq allchanchik? ¿Imawantapaq p'istunchik?, etc.	Wawakuna papa mamaman imatas niyta munan chayta yachachiqninman qillqananpaq ninku.
Munasqanta, rurasqanta ima siminpi willakun.	Tukuy runakunawan riman. Alyllunpi rura-ykunata ruraspa (ñawpaq rurasqata, qhipa rurasqata willakun).		Tayta mamaman, papa mamaman rimasqanmanta allinta uyarín, tapuykunatapas ruran.

Nº 3 LLAMK'AY :

PAPATA WAQAYCHANANCHIKPAQ AKLLASUNCHIK

Yachay/ Atina	Yachay /Atina qatipanapaq		
	3 wata	4 wata	5 wata
Papa mamakunata, ayllunkupi kawsayninmanhina akllan.	Papa mamata huk mikhuykunamanta akllan.	Papa mamakunata munayninmanhina akllan	Papa mamakunata mikhunapaq, ch'uñupa, muhupa, raymipa ima akllan
	Imatas akllachkan chayta willakun.	Imaynatas papa mamakunata akllan chaymanta willakun.	Imaynatas papa mamakunata akllan, hinallataq imarayku akllan chaykunamanta willakun.
	Rapiapi papa mamata atisqanmanhina siq'in..	Rapiapi papa mama akllasqanmanhina siq'in,	Rapiapi papa mama akllasqanmanhina siq'in, qillqan ima.
Runa kaynin	Llaqtanpa kawsayninta, yachayninta ima chaninchan.		

Ruranapaq wakichikuy

- Ñawpaq p'unchawta tayta mamaman mink'akusunchik papa waqaychaypi yanapakunanchikpaq, chaypaqqa wawakunawan rimanakuspa tayta mamaman kukachata aparisunchik.
- Materialkunata (rapi, siq'ikuna, qillqanakuna, llimp'inakuna) yachay wasipi llamk'ananchikpaq qhawarisunchik.

Ruranapiña llamk'ay

- Tapuykunata ruraspa wawakunawan rimanakusunchik.

¿Wasinchikpi papa mamanchikta waqaychanchikchu?
¿Imaynatataq waqaychanchik? ¿Qamkuna wasiykichikpi, papa
mama waqaychaypi yanapakurqankichikchu? ¿Kunan papa
mama waqaychaq yanapakuq risunmanchu?

- Wawakunawan papa
akllanaman risunchik,
chaypi taytawan, mamawan
kuska papaq muyuriqninpi
churakuspa Pacha Mamaman
haywarikuyta rurasunchik.

Ama qunqaychu kay
haywarikuytaqa rurakun
papa mamanchik mana
unqunanpaq hinallataq
kusiqa kawsananpapqmi.

- Papa mama akllaypi, wasiyuq akllasqanmanhina
yanapakuyta qallarisunchik (wayk'unapaq,
raymipaq, ch'uñupaq, murayapaq, qhatunapaq
ima)

Yachay/Atinakuna qhawariyniy:

Papa makunata
mikhunapaq, ch'uñupaq,
muhupaq, raymipaq ima
akllan

**Yachay/Atina
qhawarinapaq.**

Imaynatas, imaraykus
papa mamakunata akllan
chaymanta willakun.

- Akllayta tukuspataq imaynatas akllarqanchik, imaraykus akllarqanchik, imaynatas waqaycharqanchik, maypis waqaycharqanchik chaykunata tapuykunaman kutichispa riqsichisunchik.

¿Imaraykutaq ch'uñupaq papata akllarqanchik?
¿Imaraykutaq murayapaq papata akllarqanchik?
¿Raymipaqri? ¿Wayk'unapaqri? ¿Maypitaq
waqaycharqanchik? ¿Imaraykutaq hinatari
waqaycharqanchik?

- Chaymanta, papa mama akllayta tukuspataq tayta nimusqanmanhina taqikunapi waqaychasunchik.
- Tukuspataq tayta mamata añayninchikta haywarisunchik.

Wakin ayllukunapiqa papa waqaychanataqa taqi ninku, huk kunataq truhi. Icha aylluykipi huk sutin kan chayqa chayta uqarispa llamk'anayki.

**Yachay
qhawarinapaq**

Rapipi papa mama
akllasqanmanhina
siq'in, qillqan ima.

- Yachay wasiman kutispa rapipi, 3 watayuq wawakuna papa mama akllasqankumanhina siq'inqaku; 4, 5 watayuq wawakunataq siq'inqaku, qillqanqaku ima.

Rurayta tukuspaña

- Wasinkupi imaynatas papa mamankuta akllanku waqaychananku ima, chaykunata qhawanqaku, yachay wasiman kutispataq qhawasqankuta willakunqaku.

Ama qunqaychu, sapanka wasipin kawsayninkumanhina papata waqaychanku, chaymanhina wawakuna willakunqaku.

Papa mama waqaychasqanchikta qhawarisunchik

¿Ima yachaykunatam qhawarisunchik?		¿Imaynatam qhawasunchik?	
Yachay/Atina	Yachay/Atina qatipanapaq	Tapuykuna.	Qhawarinapaq.
Papa mamakunata, ayllunkupi kawsayninmanhina akllan. Hinaspa rapipi akllasqanmanhina siq'in, chaymanta willakun.	Papa mamakunata mikhunapaq, ch'uñupaq, muhupaq, raymipaqa ima akllan	¿Imaraykun ch'uñupaqa papa mamata akllarqanku? ¿Murayapaqri? ¿Raymikunapaqri? ¿Wayk'unapaqri?.	
	Imaynatas papa mamakunata akllan, hinallataq imarayku akllan chaykunamanta willakun.	¿Imaraykutaq kay papakunatari kay hukkunawan churaraqanki?.	
	Rapipi papa mama akllasqanmanhina siq'in, qillqan ima.		Rapipi, 3 watayuq wawakuna papa mama akllasqankumanhina siq'inqaku; 4, 5 watayuq wawakunataq siq'inqaku, qillqanqaku ima

Nº 4 LLAMK'AY :

WATHIYATA RURASUNCHIK

Atina	Atinakunapa qhawariynin.		
	3 wata	4 wata	5 wata
Llaqtanpa yurankunaq kayninta riqsipan.	Papata mamatahina riqsipan.	Papa mamata, uywakuq, mikhuchikuq, hinallataq hanpikuq mamatahina riqsipan.	Papa mamata, uywakuq, mikhuchikuq, hinallataq hanpikuq mamatahina riqsipan.
Runa kaynin	Papa mamata sumaqa chaninchan.		

Ruranapaq wakichikuy

- Tayta mamata, wathiya rurayta yanapawananchikpaq mink'akusunchik.
- Wathiya rurananchispaq hallp'ata qhawamusunchik (maypi, chakrapi, yachay wasi hawapi, ima)
- Imakunan wathiya rurananchikpaq kanan chaykunata qhawarikusunchik.
- Wawakunawan wathiya rurananchikpaq rimanakusunchik

Ruranapiña llamk'ay

- Wawakunawan tapuykunata ruraspa rimarisunchik ¿Imatan kunan p'unchaw rurasunchik? ¿Pitaq yanapawasunchik? ¿Maypitaq rurasunchik? ¿Imaynatataq yanapakusunri?
- Mink'akusqanchik mamata sumaqa chaskisunchik.
- Wawakunawan, mamawan ima wathiyay rinanchikpaq rimanakusunchik.

- Ñanta purispa q'awata, utaq llant'ata pallaspa, huñuspa ima wathiya rurananchikpaq apasunchik.
- Wathiyana pataman chayaspa mamaman hurnu ruranapaq k'urpakunata haywaspa yanapasunchik.
- Imaynatas mama hurnuta ruran, chayta qhawasunchik.

- Hurnuq q'uñichkanankama, mamawan papakunamanta rimarisunchikman.

Tapuykunata rurasunman:

¿Imaynataq papakunari? (taksakuna, huch'uykuna, hatunkuna, munaychakuna, ñawisapakuna, sumaqkuna, misk'ikuna)

¿Paykunahinari huk papakuna kanchu? ¿Imaynataq kanku (hak'usapa, unusapa, , muyukuna, chuntakuna, wayk'unapaq, ch'uñupaq, murayapaq, raymipa).

¿Imatataq papari quwanchik? (mikhunawan uywawanchik, hampiwanchik ima)

¿Sichus pampaman urmachisun chayri iman kanman? ¿Papa mamanchikri imaynatataq churakunman?

- Hurnu papa churanapaqña kachkan chayqa, mama papakunata churanqa.
- Imaynatas papata hurnupi p'ampán chaytan makilla qhawasunchik.

Yachay/Atinakunapaq qhawariynin

Papa mamata, uywakuq, mikhuchikuq, hinallataq hampikuq mamatahina riqsipan

- Hurnupi papa wayk'ukunankama mamawan tapuykunata ruraspa rimasunchik.
¿Imaynatataq papari wayk'ukunqa? ¿Ima sananpakunapas chayta yachakunapaq karqanchu? ¿Imaraykutaq q'usñimuptin hallp'awan p'amparanchik? ¿Wathiyatari mayqin killapipas rurasunmanchu?, ima.

- Ña papa chayaqtin; mama hurnumanta papa urqusqanta. maki qhawasunchik,.

Wawakunata tapusunchik:

¿Imaynataq ñawpaq papari qarqan? ¿Kunanri imaynataq kachkan? ¿Imarayku?

- Muyupi churakuspa llapanchik wathiyata kisuyuqta, utaq aychayuqta, ch'aquyuqta ima mikhusunchik.

- Tukuspataq, mamata añayninchikta haywarisunchik, hinallataq papa mamata mikhuna quwasqanchikmanta añaychakusunchik.

- Yachay wasipi wathiya rurasqanchikmanta rimarisunchik.

Wawakuna, rapipi kay tapuykunamanhina siq'inqaku:

¿Imaynataq papacha churakun wikch'urayasqa kaptin? ¿Mikhuchiwaqtinchikri?
¿Hampiwaqtinchikri?

- Llapanku qhawanankupaq pirqapi, rapipi rurasqankuta k'askachinqaku.

Yachay/Atinakunapaq qhawariynin.

Papa mamata, uywakuq, mikhuchikuq, hinallataq hanpikuq mamatahina riqsipan

Rurayta tukuspaña

- Wasiman chayaspawathiya mikhusqankuta taytamamankuman willakunqaku.

Wathiya rurasqanchikta qhawarispa

¿Ima yachaykunatam qhawarisunchik?		¿Imaynatam qhawasunchik?	
Yachay/ Atina	Yachay/Atina qatipanapaq	Tapuykuna	qhawariykuna
Llaqtanpa yurankunaq kayninta riqsipan.	Papa mamata, uywakuq, mikhuchikuq, hinallataq hampikuq mamatahina riqsipan.	¿Imarayku papa mamata mikhunchik? ¿Ima mikhu-nakunatan papa mamamanta rurakun? ¿Imakunatatataq papa mama-tawan ruranchik? ¿Imam kanman sichus papa mamata urmachisun chayqa? ¿Papa mamata mikhullanchikchu, icha ima-paqwan ñuqanchikpaq kan? ¿Payri, uwawan-chikchu, ham-piwanchikchu?.	Rapikunapi papa mamaman siq'inkunata.

Nº 5 LLAMK'AY :

PAPA HASP'IYPI YANAPAKUSQANCHIKMANTA RIMARISUNCHIK

Atina	Atinakunapa qhawariynin		
	3 wata	4 wata	5 wata
Tukuy ruras-qanmanta willakun	Papa hasp'iypipi rurasqanmanta willakun	Papa hasp'iy p'unchawkunapi ruraykunamanta willakun	Papa hasp'iy p'unchawkunapi ruraykunamanta ch'uyata willakun

Ruranapaq wakichikuy

- Ñawpaq p'unchawkunapi llamk'aykunata tukuspa, wawakunaq yanapayninwan papaman qillqasqakunata, siq'ikunata ima huñusunchik .
- Material nisqata qhawarikusunchik (rumichakunata, k'aspichakunata)

Ruranapiña llamk'ay

- Ñawpaq p'unchawkunapi rurasqanchikta wawakunawan kuchka yuyarisunchik, icha kay tapuykunata ruraspa rimasunman:

¿Imakunatan ñawpaq p'unchawkunapi rurarqanchik?,
¿Maytan rirqanchik? ¿Pikunataq papata hasp'irqanku?,
¿Warmikunari imatataq rurarqan?, ¿Qharikunari?,
¿wawakunari imatataq rurarqanku? ¿Imawantaq
llamk'arqanku? ¿Imakunatan mikhurqanchik?
¿Imakunatan upyarqanchik? ¿Imaynatataq pacha
mamaman mañakurqanchik? ¿Imaynatataq
papa mamaman rimarqanchik? ¿Achkhatachu
papata hasp'irqanchik? ¿Imakunatatataq, siq'irqanchik,
llimp'irqanchik, qillqarqanchik ima?

Yachay/Atinakunapaq qhawariynin

Papa hasp'iy
p'unchawkunapi
ruraykunamanta ch'uyata
willakun

Wawakunatan munaychata rimarisunchik, hinaspataq paykuna willakusqankuta, rimaqtinku ima allinta uyarisunchik.

- Pizarra nisqapi wawakunaq rimasqanta qillqasunchik.
- Wawakunata tapurisunchik:

¿Imaynatataq tukuy rurasqanchikta riqsichisunman? ¿Icha mural hinatachu rurasunman?.

¿Imatataq ñawpaqta ruraraqanchik? ¿Chaymantari?
¿Qhipamanri?

**Yachay/
Atinakunapaq
qhawariynin**

Papa hasp'iy
p'unchawkunapi
ruraykunamanta
ch'uyata willakun

- Wawakunawan kuchka mural nisqapi tukuy ruraykunata k'askachisunchik.
- Wawakuna qhawarinqaku, hunt'asqachu kachkan manachu.

- Sichus mana hunt'asqachu chayqa, wawakuna siqísqa hunt'achinqaku.
- Mural nisqata rurayta tukuspa, llapanku qhawanqaku, ñawinchanqaku ima.

Rurayta tukuspaña

Wasinkupi tayta mamankuwan, hinallataq kuraqninkuta ima mural nisqata yachay wasipi qhawanakupaq mink'akunqaku.

Papa hasp'iy yanapakuypi rimarisqanchikmanta qhawarisunchik

¿Ima yachaykunatam qhawarisunchik?		¿Imaynatan qhawasunchik?	
Yachay/ Atina	Yachay/ Atina qatipanapaq	Yachay/ Atina	Yachay/ Atina qatipanapaq
Tukuy rurasqanmanta willakun	Papa hasp'iy p'unchawkunapi ruraykunamata ch'uyata willakun	¿Imawanmi qallarir-qanchik?, ¿Imataq qatiparqan? ¿Chaymantari?	Wawakuna tukuy rurasqankuta yuyarinku. Tukuy rikusqankumanta ima rimarinku. Mural nisqa wawakunaq llamk'ayninkunawan.

Av. De la Arqueología cuadra 2 - San Borja,
telf: 615-5800 Telefax: 223-0325
web: www.minedu.gob.pe